
ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ

УДК 333.73(477):630*2

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.2-53.29>

СИНЕРГІЯ РИЗИКІВ ТА ПЕРСПЕКТИВ: АНАЛІЗ КРУГЛОГО СТОЛУ ТА ФОРУМУ ЩОДО ЛІСІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄС

Бондар О.Б.¹, Мельник Є.Є.², Чернишенко О.Я.¹

¹Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, 46009, м. Тернопіль

²Український ордена «Знак пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства
та агролісомеліорації імені Г.М. Висоцького
вул. Пушкінська, 86, 61024, м. Харків
olexandr.bondar91@gmail.com, Wudckij@bigmir.net

Стаття підкреслює важливість лісових ресурсів України в контексті європейської інтеграції та сталого розвитку. Вона висвітлює сучасні виклики, з якими стикається лісове господарство, такі як знеліснення, деградація лісів, та необхідність адаптації до змін клімату. Автори статті аналізують результати недавніх заходів круглого столу: «Ліси України в контексті європейської інтеграції: виклики та можливості» (21 березня 2024 року, м. Львів) та форуму: «Ліси України: стале управління та інновації» (22 березня 2024 року, м. Київ), проведених українськими та міжнародними організаціями, що стосуються лісового господарства, та визначають ключові ризики та перспективи в цій сфері.

Значна увага приділяється ролі лісів у забезпеченні екологічної безпеки та біорізноманіття, а також їхньому впливу на економіку країни. Розглядаються питання екологічної політики та законодавства, необхідність реформування лісового сектору, та впровадження ефективних механізмів контролю за використанням лісових ресурсів.

Автори звертають увагу на важливість міжнародної співпраці та обміну досвідом у сфері лісового господарства, що може сприяти впровадженню кращих практик та стандартів. Вони закликають до активізації діалогу між усіма зацікавленими сторонами, включаючи державні органи, наукові установи, громадські організації, та бізнес, з метою формування ефективної та відповідальної лісової політики.

Важливо зазначити, що ліси відіграють ключову роль у підтримці стабільності клімату, збереженні водних ресурсів та підтримці біологічного різноманіття. Вони також служать домівкою для численних видів рослин та тварин, багато з яких є унікальними для України. Однак, незважаючи на їхню важливість, ліси України зазнають серйозних загроз через неконтрольоване вирубування дерев, незаконну торгівлю деревиною та забруднення.

У зв'язку з цим необхідно посилити зусилля з боку уряду, громадськості та міжнародної спільноти щодо захисту та відновлення лісових ресурсів України. Вони також підкреслюють необхідність розробки та впровадження ефективних стратегій та політик, спрямованих на збереження лісів, підтримку біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку.

Стаття має практичне значення для урядових органів, науковців та громадськості, що займаються питаннями сталого розвитку та екології, і вносить вагомий внесок у розуміння складності сучасної ситуації в лісовому господарстві України.
Ключові слова: лісова екосистема, форум, круглий стіл, відновлення довкілля, Україна.

Synergy of risks and prospects: analysis of the round table and forum on Ukrainian forests in the context of the EU. Bondar O., Melnyk Ye., Chernyshenko O.

The article emphasizes the importance of Ukraine's forest resources in the context of European integration and sustainable development. It highlights the current challenges faced by forestry, such as deforestation, forest degradation, and the need to adapt to climate change. The authors of the article analyze the results of recent roundtable events: "Ukrainian Forests in the Context of European Integration: Challenges and Opportunities" (March 21, 2024, Lviv) and the forum: "Forests of Ukraine: Sustainable Management and Innovation" (March 22, 2024, Kyiv), held by Ukrainian and international forestry organizations, and identify key risks and prospects in this area.

Considerable attention is paid to the role of forests in ensuring environmental safety and biodiversity, as well as their impact on the country's economy. The issues of environmental policy and legislation, the need to reform the forestry sector, and the introduction of effective mechanisms to control the use of forest resources are discussed.

The authors also draw attention to the importance of international cooperation and exchange of experience in the field of forestry, which can contribute to the implementation of best practices and standards. They call for intensified dialogue between all stakeholders, including government agencies, academia, civil society organizations, and business, to develop effective and responsible forest policies.

It is important to note that forests play a key role in maintaining climate stability, conserving water resources, and supporting biodiversity. They are also home to numerous species of plants and animals, many of which are unique to Ukraine. However, despite their importance, Ukraine's forests are under serious threat from uncontrolled deforestation, illegal timber trade, and pollution.

In this regard, it is necessary to strengthen efforts on the part of the government, the public and the international community to protect and restore Ukraine's forest resources. They also emphasize the need to develop and implement effective strategies and policies aimed at forest conservation, biodiversity and sustainable development.

The article is of practical importance for government agencies, scientists, and the public concerned with sustainable development and the environment, and makes a significant contribution to understanding the complexity of the current situation in the forestry sector in Ukraine. *Key words:* forest ecosystem, forum, round table, environmental restoration, Ukraine.

Постановка проблеми. Ліси України відіграють важливу роль у сфері екології, економіки та соціального розвитку країни [5, 7]. Збереження та стале використання лісів є ключовим завданням, особливо в контексті євроінтеграції.

Нещодавно в Україні відбулися два важливих заходи, присвячених лісовому господарству:

1. **Круглий стіл:** «Ліси України в контексті європейської інтеграції: виклики та можливості» який проводився в м. Львів, Стрийський парк, 14, офіс Громадської організації «Лісові ініціативи і суспільство», формат участі: очно, дистанційно [6].

2. **Форум:** «Ліси України: стале управління та інновації» який проводився в м. Київ, вул. Ярославів Вал, 22, організатори Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Forest Stewardship Council (FSC), Всесвітній фонд дикої природи (WWF), Проект інституційної та політичної реформи для малих фермерських господарств (EU IPRSA), формат участі: очно, дистанційно [12].

Під час обговорень на цих заходах було виокремлено ряд ризиків та перспектив, пов'язаних з лісами України [6, 12]:

1) **Ризики:** незаконна вирубка лісів, знищення біорізноманіття, лісові пожежі, зміна клімату, застаріла інфраструктура.

2) **Перспективи:** євроінтеграція та прийняття європейських стандартів лісового господарства, розвиток інноваційних технологій, збільшення інвестицій, створення нових робочих місць, підвищення екологічної свідомості.

Ці заходи об'єднали експертів з різних галузей, щоб обговорити актуальні проблеми та перспективи розвитку лісового господарства України.

Актуальність дослідження. Дослідження ризиків та перспектив розвитку лісового господарства України є актуальним завданням, яке має значний вплив на екологічну, економічну та соціальну сферу країни [1, 3, 4]. Результати дослідження допоможуть Україні зберегти та відновити свої ліси, модернізувати лісове господарство, підвищити його економічну ефективність та відповідальність перед суспільством, а також успішно інтегруватися до Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Військові дії мають значний вплив на лісові екосистеми, завдаючи шкоди довкіллю та створюючи ризики для людей та тварин [2, 9]. Круглі столи можуть відігравати важливу роль у згуртуванні зацікавлених сторін для обговорення цих проблем, пошуку рішень та координації дій.

Проведення круглих столів може сприяти підвищенню усвідомленості щодо впливу військових дій на лісові екосистеми. Це може стимулювати більшу

підтримку громадськості у захисті лісів та зменшенні негативних наслідків війни [10, 11].

Обмін інформацією під час круглих столів може створити майданчик для обміну знаннями та досвідом щодо впливу військових конфліктів на ліси. Це може допомогти експертам, політикам і практикам краще розуміти проблему та розробляти ефективніші рішення [8].

Круглі столи також можуть сприяти розробці та узгодженню стратегій для певного захисту лісів від військових дій. Це може включати планування реагування на надзвичайні ситуації, відновлення лісів та збільшення їх стійкості до майбутніх конфліктів [3].

Крім того, круглі столи можуть сприяти координації дій зацікавлених сторін, таких як урядові органи, неурядові організації, науковці та місцеві громади.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття здійснює аналіз синергії ризиків та перспектив, інноваційні технології, екологічна свідомість та євроінтеграція.

1. **Синергія ризиків та перспектив:** більшість досліджень ризиків та перспектив розвитку лісового господарства України проводяться ізольовано.

2. **Інноваційні технології:** існуючі дослідження інноваційних технологій у лісовому господарстві не дають чіткої картини пріоритетних напрямків розвитку.

3. **Екологічна свідомість:** дослідження екологічної свідомості населення щодо значення лісів України мають фрагментарний характер.

4. **Євроінтеграція:** дослідження адаптації лісової політики України до європейських стандартів зосереджуються на окремих аспектах проблеми.

Ця стаття досліджує не вирішені раніше частини загальної проблеми розвитку лісового господарства України, пропонуючи нові підходи до вирішення проблем галузі.

Новизна дослідження полягає в системному підході до аналізу ризиків та перспектив, визначенні пріоритетних напрямків розвитку інновацій, розробці комплексної стратегії підвищення екологічної свідомості та комплексній оцінці проблем та перспектив адаптації лісової політики України до європейських стандартів.

Методологічне або загальнонаукове значення. Для написання статті використали матеріали ГО «Лісові ініціативи і суспільство» [6] та FSC в Україні [12].

Виклад основного матеріалу. Круглий стіл: «Ліси України в контексті європейської інтеграції: виклики та можливості» який проводився в м. Львів, Стрийський парк, 14, офіс Громадської організації «Лісові ініціативи і суспільство» (рис. 1).

Рис. 1. Очні учасники круглого столу [6]

Захід проводив Олег Листопад, експерт Мережі захисту національних інтересів АНТС, представив учасників семінару.

Вітальне слово [6]: Петро Павличенко, представник Лісової служби США в Україні, привітав учасників та наголосив на важливості співпраці у збереженні лісів.

Ліси України в глобальному контексті та загрози знеліснення і деградації лісів: доповідачі Дмитро Карабчук, канд. с.-г. наук, керівник ГО «ЛІС», експерт із питань лісової політики, розповів про роль українських лісів у глобальному контексті та про загрози, з якими вони стикаються. Тетяна Пивовар, канд. с.-г. наук, старша наукова співробітниця, аналітикиня ГО «ЛІС», представила дані про знеліснення та деградацію лісів в Україні. Основні тези: Роль українських лісів у глобальному контексті; Загрози знеліснення та деградації лісів в Україні; Дані про знеліснення та деградацію лісів в Україні.

Ліси та інновації: Нові рішення для кращого світу: доповідач Василь Масюк, міжнародний експерт ФАО в Україні, розповів про інноваційні рішення для збереження та кращого управління лісами. Основні тези: Інноваційні рішення для збереження та кращого управління лісами; Приклади успішного використання інновацій у лісовому господарстві.

Вплив війни на лісове господарство – основні виклики: доповідачі Ігор Будзінський [6], начальник Управління лісового господарства та відтворення лісів Держлісагентства України, розповів про вплив війни на лісове господарство України та Віктор Мельниченко, генеральний директор ВО «Укрдержліспроект», окреслив основні виклики, з якими стикається лісова галузь в умовах війни. Основні тези: Вплив війни на лісове господарство України; Основні виклики, з якими стикається лісова галузь в умовах війни; Шляхи подолання викликів, пов'язаних з війною.

Реформування лісової галузі: ризики і переваги: доповідач Ігор Лицур, виконавчий директор ДП «Ліси України», розповів про реформування лісової галузі та про ризики та переваги цього процесу. Основні тези: Реформування лісової галузі України; Ризики та переваги реформування; Очікувані результати реформування.

Чи достатньо збережених пралісів в Україні і яка їхня роль у збереженні світової спадщини лісів? доповідачка Людмила Сломінська, менеджер проєктів напряму «Ліси» WWF-Україна, розповіла про роль пралісів у збереженні біорізноманіття та про те, чи достатньо їх збережено в Україні. Основні тези: Роль пралісів у збереженні біорізноманіття; Площа збережених пралісів в Україні; Заходи збереження пралісів.

Вирішення глобальних проблем на локальному рівні: місцеві громади і ліс: доповідачка Маріне Елбакідзе, канд. геогр. наук, доцентка кафедри гео-екології і фізичної географії ЛНУ ім. Івана Франка, розповіла про роль місцевих громад у збереженні лісів [6].

Основні тези: Роль місцевих громад у збереженні лісів; Приклади успішної співпраці місцевих громад та лісівників; Шляхи залучення місцевих громад до управління лісами.

Потенціал FSC сертифікації системи ведення лісового господарства: доповідач Павло Кравець [6], директор FSC Україна, розповів про FSC сертифікацію та її роль у забезпеченні сталого управління лісами. Основні тези: FSC сертифікація та її роль у забезпеченні сталого управління лісами, переваги FSC сертифікації для лісогосподарських підприємств, розвиток FSC сертифікації в Україні.

III, OSINT та автоматизація як інноваційні рішення для збереження лісів: доповідач Євгеній Хань, менеджер СоС та цілісності FSC Україна, розповів про інноваційні рішення, які можуть допо-

могти у збереженні лісів. Основні тези: інноваційні рішення, які можуть допомогти у збереженні лісів, приклади використання ШІ, OSINT та автоматизації в лісовому господарстві, перспективи розвитку інноваційних рішень для збереження лісів

Апробація цифрових інструментів та технологій для сталого управління лісами: доповідач Радміла Устич, експертка ГО ФОРЗА. Основні тези: Застосування цифрових інструментів та технологій для моніторингу лісів; Переваги використання цифрових технологій у лісовому господарстві; Практичні приклади використання цифрових інструментів.

Екологічна вартість лісу за чинним законодавством України: доповідач Олег Сторчоус, адвокат, розповів про екологічну вартість лісу та про те, як вона враховується у чинному законодавстві України. Основні тези: Поняття екологічної вартості лісу; Як враховується екологічна вартість лісу в українському законодавстві; шляхи покращення законодавства щодо екологічної вартості лісу [6].

Екологи, лісівники, бізнес – опоненти чи зацікавлені сторони? Доповідач Юрій Дюг, голова правління ГО "Wood Industry UA", провів дискусію про те, чи є екологи, лісівники та бізнес опонентами чи зацікавленими сторонами, які мають співпрацювати для збереження лісів. Основні тези: Чи є екологи, лісівники та бізнес опонентами в питаннях використання лісів; Важливість співпраці усіх зацікавлених сторін для збереження лісів; Шляхи налагодження співпраці між екологами, лісівниками та бізнесом.

Підсумки семінару: Учасники семінару обговорили актуальні проблеми та перспективи розвитку лісового господарства України. Були окреслені основні виклики, з якими стикаються українські ліси, та шляхи їх подолання. Наголошено на важливості співпраці всіх зацікавлених сторін для збереження та сталого управління лісами України.

Форум: «Ліси України: стале управління та інновації» який проводився в м. Київ, вул. Ярославів Вал, 22, організатори Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Forest Stewardship Council (FSC), Всесвітній фонд дикої природи (WWF), Проект інституційної та політичної реформи для малих фермерських господарств (EU IPRSA), формат участі: очно, дистанційно [3, 12].

Сесія 1: EUDR як інструмент наближення євроінтеграційних перспектив для України.

Аналіз виступів на сесії «EUDR як інструмент наближення євроінтеграційних перспектив для України».

Вітальне слово: Олег Бондаренко (голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування) підкреслив важливість EUDR для України, як інструменту для захисту довкілля та наближення до євроінтеграції. Ігор Безкаравайний (заступник Міністра економіки України). Крістіан Бен Хелл (керівник операцій-

ного сектору сільського господарства, продовольчої безпеки та земельних ресурсів Представництва ЄС в Україні та представник Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України) Висловив підтримку ЄС у впровадженні EUDR в Україні. Поінформував про кроки, які Україна вже зробила для впровадження EUDR [3, 12].

Пер Вотьє (призначений відповідальний службовець / Голова офісу ФАО в Україні) підкреслив важливість співпраці з ФАО для впровадження EUDR.

Павло Кравець (національний представник FSC в Україні) проаналізував про роль FSC в Україні та про те, як FSC може допомогти впровадити EUDR [3, 12].

Костянтин Гура (директор з питань збереження WWF-Україна) наголосив на важливості збереження лісів України.

Габор Ловасі Габор ЛОВАСІ (спеціаліст з питань політики Європейської Комісії в Генеральному Директораті з навколишнього середовища, підрозділ «Планетарні спільні блага, універсальні цінності та екологічна безпека») детально розповів про вимоги EUDR та його вплив на політики країн за межами ЄС.

Ігор Будзінський (начальник Управління лісового господарства та відтворення лісів Державного агентства лісових ресурсів України) доповів про виклики для лісового господарства України в процесі узгодження національного законодавства до вимог ЄС (рис. 2).

Василь Масюк (національний фахівець лісівничої програми, ФАО Україна) доповів про удосконалення інституційного середовища задля сприяння імплементації лісової політики ЄС в Україні [3, 12].

Сесія 2: Вплив EUDR на державну політику та стратегію крізь призму ризиків і загроз для України.

Юлія Плиська (керівник напряму GR ДП «Ліси України») доповіла про Регламент ЄС щодо знеліснення та деградації лісів: імплементаційні ризики та потенційні перспективи [3, 12].

Оксана Донська (членкиня правління Української Асоціації Меблевиків, керівник проекту FUBE) та Юрій Дюг (координатор платформи Wood Industry UA) розповіли про ризики реалізації EUDR для деревообробного бізнесу України: від стратегії до напрямів практичних дій.

Ганна Лобченко (менеджер лісових проєктів WWF-Україна) доповів про природоохоронний аспект попередження знеліснення та деградації лісів в Україні.

Павло Кравець (національний представник FSC в Україні) доповів про інструментарій добровільних ініціатив для попередження знеліснення та деградації лісів в Україні.

Головні висновки дослідження вказують на важливість розробки та впровадження національної лісової політики з метою збереження та відновлення

Рис. 2. Начальник Управління лісового господарства та відтворення лісів Державного агентства лісових ресурсів України Ігор Будзінський [3]

лісових ресурсів. Ця політика повинна бути адаптована до європейських стандартів, щоб сприяти екологічній відповідальності та підвищенню конкурентоспроможності лісового господарства на внутрішніх та міжнародних ринках. Залучення громадськості до управління лісами та контроль за діяльністю лісгосподарських підприємств є ключовими аспектами на громадському рівні. Наукові дослідження мають продовжувати вивчення проблем і перспектив розвитку лісового господарства, сприяючи розробці нових інноваційних технологій та підготовці наукових кадрів. На міжнародному рівні співпраця з міжнародними організаціями є важливим для збереження та відновлення лісових ресурсів, обміну досвідом та надання технічної та фінансової підтримки.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження відкривають широкі перспективи на різних рівнях. Національний рівень зможе скористатися ними для розробки та впровадження національної лісової політики, а також для адаптації її до європейських стандартів,

що сприятиме збереженню та відновленню лісів та підвищенню екологічної відповідальності.

На галузевому рівні, лісгосподарські підприємства матимуть можливість покращити планування та ведення господарства, впроваджуючи інноваційні технології та підвищуючи економічну ефективність, що сприятиме їхній конкурентоспроможності.

На громадському рівні, громадські організації можуть використовувати ці результати для підвищення екологічної свідомості, залучення громадян до участі в управлінні лісами та контролю за діяльністю лісгосподарських підприємств.

Наукові установи матимуть змогу продовжити дослідження проблем та перспектив розвитку лісового господарства, розробляти нові інноваційні технології та підготовляти наукових кадрів.

На міжнародному рівні, міжнародні організації можуть співпрацювати з Україною у питаннях збереження та відновлення лісів, надавати технічну та фінансову допомогу, а також обмінюватися досвідом та кращими практиками.

Література

1. Балюк Г.І. Правові засади державної екологічної політики України: сучасні проблеми. Екологічне право України. 2017. № 3–4. С. 8–15.
2. Бондар О., Галаган О., Головатюк Л. Міжнародна конференція «Вплив воєнних дій на довкілля в Україні та права людини – цивілізаційні». Вісник Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського. Кременчук: КрНУ. 2022. Вип. 4 (135). С. 11-16.
3. Вплив Регламенту ЄС щодо знеліснення та деградації лісів на Україну: перспективи та ризики. URL <https://forest.gov.ua/news/vplyv-rehlamentu-ies-shchodo-znelisnennia-ta-dehradatsii-lisiv-na-ukrainu-perspektyvy-ta-ryzyku> (дата звернення 28.03.2024).
4. Гулак О.О. Реалізація екологічної політики на місцевому та регіональному рівнях. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2020. № 2(90). С. 182–195.
5. Зібцев С. В., Сошенський О. М., Голдаммер Й. Г. та ін. Лісоуправління на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами. WWF-Україна, 2022. 148 с.
6. Круглий стіл “Ліси України у міжнародному контексті: ризики, виклики, майбутнє”. URL <https://forestcom.org.ua/news-post/kruglij-stil-lisy-ukrayiny-ryzyky-vyklyky-majbutne> (дата звернення 28.03.2024).
7. Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчених і викладачів, м. Малин, 21 березня 2023 року. Малин: Вид-во МФК, 2023. 485 с.

8. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019/Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 29.03.2024).
9. Проблеми техногенно-екологічної безпеки в сфері цивільного захисту: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2022. 257 с.
10. Резніков В.В. Особливості формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції в різних країнах. Науковий вісник: Державне управління. 2020. № 1(1(3)). С. 153–162.
11. Сич, К., Романов, Є. Формування та реалізація державної екологічної політики в умовах євроінтеграції. Економіка та суспільство, (45). 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-40>
12. FSC® Ukraine URL <https://ua.fsc.org/ua-uk> (дата звернення 28.03.2024).